

Instruks for kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer på ældreområdet (servicelovens § 136 c)

Godkendt af: Myndighedschef Ove G. Jensen den 22.01.2020

1.0 Ordlyd og indhold

§ 136 c: Personalet kan kortvarigt fastholde en person i personlig hygiejne-situationer, når dette er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed eller værdighed.

Stk. 2: Det skal gennem handleplanen, jf. § 135 a, stk. 4, søges sikret, at magtanvendelse i personlig hygiejne-situationer i fremtiden kan undgås.

Personalet kan kortvarigt fastholde en person i personlige hygiejne-situationer, når det er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed eller værdighed. Kortvarig fastholdelse kan ske akut, dvs. uden forudgående afgørelse.

Bestemmelsen kan udelukkende anvendes over for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse som f.eks. demens

Det er som udgangspunkt frivilligt for borgeren, om borgeren ønsker (hjælp til) personlig hygiejne. Undtagelsesvist kan personalet beslutte kortvarigt at fastholde borgeren for at sikre gennemførelse af hygiejnen. Enhver fastholdelse skal registres og indberettes til Myndighedsafdelingen, og der skal udarbejdes en handleplan til sikring af, at magtanvendelse i personlige hygiejnesituationer i fremtiden kan undgås.

Personalet kan f.eks. kortvarigt holde en borger fysisk fast for at skifte personens ble for f.eks. at forhindre, at borgeren får udslæt på huden, eller f.eks. holde en borgers mund åben for at børste borgerens tænder for at forhindre, at borgeren får huller i tænderne.

Fastholdelsen skal være så kortvarig som muligt og må ikke være af mere indgribende karakter end nødvendigt for at forhindre det forestående omsorgssvigt.

2.0 Betingelser for anvendelse

Følgende betingelser skal være opfyldt og dokumenteret i CURA, før fastholdelse i hygiejnesituationer lovligt vil kunne anvendes som magtmiddel i forhold til en borger:

- Borgeren har en dokumenteret betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse, f.eks. demens, og hun/han er visiteret til hjælp (§§ 83-87 eller §§ 101-104).
- Hvis borgeren er i stand til at give informeret samtykke, skal alt hvad der er muligt, forinden være foretaget for at opnå borgerens frivillige medvirken til varetagelse af borgerens hygiejne
- Alle andre muligheder end brug af fastholdelse i hygiejnesituationer skal være forgæves afprøvet eller overvejet, herunder om borgerens basale behov for personlig hygiejne med respekt for

borgerens selvværd og livsførelse kan varetages på anden vis, eksempelvis ved ændring af rutiner, motivationsmetoder mm. Pårørendes forventninger og ønsker om hygiejnetilstanden kan ikke give ret ti

Regler om fastholdelsessituationer

- Der findes ikke nogen liste over de hygiejnesituationer, hvor det lovligt kan komme på tale at foretager kortvarig fastholdelse.
- Det er altid personalet, der vurderer om der er tale om en hygiejnesituation, og om der er behov for kortvarigt at fastholde i hygiejnesituationer.
- Pårørendes ønsker og forventninger til hygiejnstandarder kan ikke begrunde fastholdelse i hygiejnesituationer.
- Personalet må kun anvende hænder, arme og overkrop til fastholdelsen. Det er ikke tilladt at bruge sin kropsvægt til at holde borgeren nede, ligesom det ikke er tilladt at bruge hjælpemidler til fastholdelsen.
- Fastholdelsens intensitet må aldrig få karakter af et legemligt angreb.
- Personalet skal løbende vurdere, om der er mulighed for at iværksætte andre foranstaltninger end magtanvendelse via kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer.

Det er altså personalet, der vurderer, om der er tale om en hygiejnesituation.

2.1. Dokumentationskrav

I forbindelse med magtanvendelsen skal følgende punkter dokumenteres i Cura:

- Formålet med magtanvendelsen.
- Hvad der forgæves er gjort/overvejet for at undgå magtanvendelsen
- Hvornår magtanvendelsen er sat i værk.
- Hvilket tilsyn, lederen har besluttet under magtanvendelsen, overvejelserne herom og hvornår der er ført tilsyn.

2.2. Omsorgsmidler

- Foranstaltninger, som udelukkende iværksættes med henblik på at skabe øget tryghed eller forhindre skader og som ikke samtidig mod borgerens vilje forhindrer denne i at flytte sig fra et sted til et andet, er ikke magtanvendelse – men er det man kalder omsorgspligt.

Eksempel:

Klaus, der er dement, kan godt selv gå i bad, men udviser utryghed. Personalet har fundet ud af, at denne utryghed forsvinder, hvis en medarbejder holder fast i overarmen på Klaus, mens han bader. Medarbejderen giver slip, så snart Klaus gør tegn til, at han vil ud af badet igen.

3.0 Hvor kan bestemmelsen anvendes?

Bestemmelsen kan anvendes både i botilbud, dagtilbud, og den kan ligeledes anvendes under udflugter og lignende. Bestemmelsen kan endvidere anvendes i borgerens eget hjem i tilfælde, hvor borgeren ikke bor på et botilbud eller opholder sig på et dagtilbud, men derimod modtager hjælp og støtte i sin private bolig.

Botilbud omfatter f.eks. midlertidige boformer efter § 107, længerevarende boformer efter § 108, almene plejeboliger efter almenboliglovens § 5, stk. 2, plejehjem og lignende efter servicelovens § 192, friplejeboliger efter friplejeboligloven og andre tilsvarende boformer, hvor hjælpen udgår fra servicearealer, og hvor der er fast tilknyttet personale.

Dagtilbud omfatter beskyttet beskæftigelse efter § 103, aktivitets- og samværstilbud efter § 104 og aflastningstilbud efter § 84.

4.0 Registrering og indberetning

Når der er anvendt kortvarig fastholdelse i en hygiejnesituation over for en borger, skal der ske indberetning.

Magtanvendelse i form af fastholdelse i hygiejnesituationer skal registreres og indberettes på det særlige [indberetningsskema 1 a](#), som findes på Socialstyrelsens hjemmeside og i Cura. Skemaet udfyldes af det personale, men lederen er ansvarlig for den videre proces i forbindelse med indberetningen. Såfremt den pågældende borger er bosiddende på et botilbud som er underlagt Socialtilsynets tilsynskompetence, skal indberetningen ligeledes sendes til Socialtilsynet. Registreringen skal foretages straks og senest efter 3 dage efter at magtanvendelsen har fundet sted. Registreringen skal herefter indberettes inden for 1 måned, jf. servicelovens § 135 a.

Indberetning skal jf. servicelovens § 135 a ske til:

- Aalborg Kommune via Cura og
- til Socialtilsyn Nord, sikkerpost.socialtilsynnord@hjoerring.dk, hvis borgeren har ophold i et tilbud, som er underlagt tilsyn fra Socialtilsyn Nord og
- til borgerens egen handlekommune (sikker post), hvis denne er en anden end Aalborg Kommune eller til Regionen, hvis borgeren har ophold i et regionalt botilbud. Se kontaktinfo i borgerens sag i Cura.

5.0 Orienteringspligt og klageadgang:

5.1 Orienteringspligt

Personalelederen skal efter SEL § 135 a, stk. 3 jævnligt, hvilket i praksis er ca. 1 gang om måneden, orientere personens pårørende, fremtidsfuldmægtige, værge eller anden repræsentant om de indgreb, der skal registreres og indberettes. Orienteringen skal også indeholde en klagevejledning. Orienteringen kan både gives skriftligt og mundtligt.

5.2 Klageadgang

Magtanvendelse kan påklages til enten Ankestyrelsen (servicelovens § 133, stk. 2) eller til kommunen (servicelovens § 133 a, stk. 1).

Klager over *afgørelser* om tilladelse til kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer sendes til Ankestyrelsen.

Klager over *personalets anvendelse* af magt uden forudgående afgørelse indbringes for kommunen. Klager skal indgives til Myndighedsafdelingen. Klagen kan også indgives til botilbudslederen, som herefter videregiver klagen til behandling hos Myndighedsafdelingens jurister.

6.0 Handleplan

Der er pligt til at udarbejde handleplan efter anvendelse af magt, jf. servicelovens § 135 stk. 3.

På ældreområdet udarbejdes handleplanen af hjemmeplejelederen eller plejehjemslederen - så vidt muligt i samarbejde med borgeren.

På handicapområdet udarbejdes handleplanen af botilbudslederen/ dagtilbudsledere så vidt muligt i samarbejde med borgeren selv og derudover også med borgerens rådgiver i Visitationen Voksen-Handicap.

Handleplanen skal indeholde følgende:

- Formålet med indsatsen (at undgå behov for yderligere anvendelse af magt fremover)
- Beskrivelse af den indsats som er nødvendig for at opnå formålet
- Den forventede varighed af indsatsen

Handleplanen skal journaliseres i Cura.

7.0 Yderligere vejledning

Myndighedsafdelingens jurister kan kontaktes for yderligere vejledning på telefon 25200187 inden for normal kontortid. På handicapområdet kan Handicapafdelingens jurist kontaktes på 99317407. Såfremt der opstår akut behov for juridisk vejledning omkring magtanvendelsesreglerne uden for normal kontortid kan Myndighedschef Ove G. Jensen kontaktes på telefon 25205420.